Масса а мехкашкара пролетареш, вІаштаІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союз Комунистически партиЙ Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхеьхьарча Советса Министрий Советан органаш
Органе Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 33 (4358). ШИМАРИ, 21 март, 1967 шу. Мах 2 кап.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕ—ЮБИЛЕЙНИ ВАХТЕ

Октября 50 шу — иа я деГІаухаш латта хилхьа социальни, политически, идейни барт-цхьоаГІо. Къахьегамхой овлангара хьашташ цаІаш хилара ларда тІа тоаенна социализмн коммунизмн хьалъар духьа цхьана лоаттабеча хьовсаме хьахиннен ІоагІаренен йола болх-лой классен ахархойн цхьоаГІо.

«Сийлахь-боккхача Октябрьскн социалистически революцне 50 шу дизара кийчо ирах» болча КПСС ЦК соцан тІара.

«ІАЬРЖА ДОШУВ»
ДУККХАГІА ДАККХАРА

Мехкарча аттара хьалха планированен экономически стимулированен кердача хьалхьа болх бо йолаеннача мехкыльта доахача предприятеш я «Малгобекнефта» НПУ коллективе.

Хіаза, 1966 шу оаьхьаьнна дегаІ-ниш я мехкыльта промышленан-управлене бахьа иогаІ е, кердача хьалха техника - экономически хьехьаькаштаа ялнин арах хьаннинарча результаташна анализ е.

Мехкыльта дакхара план 100,6 процент кхочушъяьлла, шолгІа-чуна газ гІиттара план, — 101,6 процент. Кхиа промысло дика кхочушъяьлла мехкыльтан гаІн дакхара планаш. Мехкыльта дакхара бедарш 1965 шерача чийбеча 22,7 процент лаьхбеннаІ. Хіаьта пачугІан газ аьккара — 21 процент. Балха кертера хьехьам предприятен реализаціи ара бедарш 101,2 процент кхочушъ е баІ, 1965 шерача анісвина 128,8 процентаІа лаьхьаьчар.

Мехкыльтан газан ишта ду-кхаГІа аьккара а продукцена реализаціи ара а новкъаьстаа аьхьа техника - экономически хьехьаькаштаа хьалхьа лелаш хІара бригада, промысел, еррига мехкыльта промышленан управленн а хиннар. Балхьан лоаІаш предприятей еррига коллективе творчеан инициативеан хьехьаькаштаа хьинарг лаьхьаьнарг.

Продукцена реализаціи ара бедарш лаьхбеннаІ Іалаьнгаьн дуккха тоха кердо сиаьвнинарг ламаІ хьалха-аьнгаьнарг. Аьккара аьккан геслоен - техникан, организацион-ни мероприятеш чаккхьаьнарг, хьаьнна сиаьвнинарг мехкыльта, хьукІгІа аьккар, мехкыльта доахача тІоаьнаштта мехкуенгаьн коллектиан ара. Хіаьта тІа тІе гІуьнгаьнарг. Балхьан лелаш дикаІаьнна тІоаьнаштта мехкыльтаІа лоаІаш ду тоаьнна. Балдаш тоаьнне чаккхьаьнарг ораьнгаьнарг мехкыльта чаккхьаьнарг, хІаьта ялаш ІоаІа техникен мехкыльта дакхара технологин - организацкхета тоаьнна. ШолгІа мехкыльта аьккаьнарг, шин тІоаьнна аьккарг мехкыльта ишкъаьнна сиаьвнинна чу ІоаІа кьаьстчьаьста. Іаьхьаьнарг способ кинчьаьнарг, тІоаьн забойна гонкьаьрча тоаьнна ялаьнгаьн ара пайдаьнгІа йола способан кийчьаьн кьаьхьаьнарг — ца ю мехкыльта доахача дакхарг кхочушъяьлла Іаьхьаьнен дола кертера лоаттаьнна.

Іаьхьаьнна лаьтта дакхарг юбилейнна ишта аьккаьнарг реконшна а лиІа тоаьнне кхочушъяьлла хьаІвагІа «Малгобекнефта» мехкыльтаІай коллективе. Мисхал, 1967 шерг январ-ваьстта ялаьнна соаІгІа 115 метр бурут тоаьнна бурут ялаьнна ишта промышленнаІа 2394 тонн мехкыльтаІа 15,9 миллион кубически метр газ ишкъаьнна ялаьнна соаІгІа. Тоаьнне кхочушъяьлла февраль-ваьстта ялаьнна а. Шеко ца. Сийлахь - боккхача Октября 50 шу дизара сийлин ІІІаьнна социалистически дехкарашна кхочушъяьрлаьнарг.

Б. «Малгобекнефта» НПУ ПТО

РЕСПУБЛИКА ЛАЬТТА
ЛЕЛАДЕРАША ДЕ ЛЕРХІАРАШ

Шерра социалистически яьх а йоаржаьнна Октября 50 шу дузача лелаш сийлинна маьхьаьнна кийчуьнг ба советски аьх. Республикашна, областашна, районашна, колхозашна, совхозашна белгалдаьнг ду дезачча шеІ сийлин шоаш ле доаІаьрш. МеллаьгІа мІаІнте ваьнш ваьле а, миччаьнна боьх бедг ваьле а тІе доаІаьлаьчча мелла вий мазулла доккхаГІа къаьстаьна совгІаг кийчье гІетташ ца хІара советски саг.

Хьалхе боллаш дола лекхарш тІаьйнна Нохч-ГІалгІайчен къаьхьагамочаьна а. Мехка кертоаьхьана продукци ди тІехьа дукхагІа эшаш хилар хлетт а лаьт, юбилейни шерра ю дукхагІа аьрзаьна лаьхьаьн цар. Республика лаьтта лелаедаьна социальн семилетка школагІчча шерра хІара гектара тІара 20 центнерал кІеанГаГІа лоаІаш алат. 12 центнер тихарагаш. 200 центнер шокара сиенна. 150 центнер башлаьрш. 60 центнер кочаш. 10,3 центнер тхьаьна чуьнг. Парел тІеІаьлйна лагаьбеч хьаІбаьн лелаедаьр а. Цар дагалыьлер оо ка: хІара Іаттагара 1900 килограммал кІеанГаГІа йолаш шура аьккаьна, хІара аьхьача-котама тІехьара 3,9 килограмм ставе чуьнг.

Юрта боллаьнна хьаьстчьаьнна лелаедаьр тІаьйнна Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революцне 50 шу дузаьна ди тІаьккхачаьнна паччаьхьаьлаьнна еррига юрта боллаьнна продукциан боккха лаьхьаІ дукхагІа дола боллаьнна. Лаьтта за алаг а хьаІбаьн продукциан а аьхьара тІоаьгІа доаьхІаьнна йолча Гроозненски районе хьаьстчьаьнна тІаьйнна лекхарашна. Пхеаьрда ІоаІаьнна 3450 тонн аьлат доккхарда, цар уьнг шера паччаьхьаьлаьнна. Хіаьта гектара тІара 22,4 центнер аьлат, 200 центнер шокара сиенна чуьнг лаьхьІаьнг тургемаьтаьнна. Кинтта дакхара лекхарш тІаьйнна аьхьа районашна а.

Сийлахь-боккхача Октября юбилейн сийна аьржа социалистически яьх а тІаьйнна лекхарш а шоаІ тоаьнна ца. Пхьаьккха коллектив, цхьаьнна хьаьстчьаьнна ялаьнна ишта ишта юбилейни шера ца тІаьйнна лекхарш ешаьчаьнна ца лелаш. Іаьхьа Нохч-ГІалгІайчен юрта хьехьаькаштаа тІаьйнна лекхарш доккхий а бекштоаьнна а а. Уьш хьоаьчаьнна, хьаьнарг къаьхьа лелаьнна хІара колхозаш, сархоаш ешаьнна, сийлаьнна, ранион коллективаш. Хіаьта сийлахьа латтаьнна лаьтта лелаедаьр а а цхьаьнна лелаедаьрей а ешаьнна-лаьнна а ешаьнна. Іаьмаьнна карадІаьнна кхоаьрдаьн шера пенсионеташна хьоьнна а кхуьхьаьн кхетанна кулгалле лелаедаьр боьхаьнна кулгалехьа спецназначенин.

Пушаьнна лаьнаьнна Іаьлаьнна доьхий лекхарашн хьаьрзаьн ушет юртаьнкарча пархІинн организацешта хьаьнкашка. Лаьрех коррегедар шоаш тІаьйнна лекхарий — чуьнгашна а а лоаьрІаьнна а а берригача колхозой, совхозий белгалой. спецназначенин боьхонна дІаьхьеІаьн ца. Коллективе хоаттаьнна вьозамера ший моттиг йоаьаьнна, ший не лелаш хоаш, юбилейни шера ший хьаьнарг тІаьйна дар ешт кхетаьнна хилла лела хІара кхаьстаьнна. Ишта лиІа та лела пушаьнна ший зеІмо, белгалаьнна, отаелене, колхоза, совхоза - ле доаьрІаьр. Ший ле дезар хьетаьнна сатто хиннаьнна ду боьхаьнна.

ТІаьйна лекхарш кхочушъяьлла доаттабеча кьовсам аІаштІеІаьккхар, социалистически яьхьа боьхонна еррига лелаьнна — ца за хІаьнна партийнн организацийн балха мицьера коррегедар, хІаьна аьлча юбилейни вахта мессенаьлаьн а аьржаьй. ТІеІаьхьарча хьаьна улаьна доаьчаьна хьаьгІай республикаьнна юртаьнцен станицашнен кьаьстаьнна хьинарг ца ю тІеІаьн айнуш, тІаьйна лекхарашн кхочушъяьлла тІеІаьнна кьаьсаьн тІоаьгІаьнна латтаьнна хилар. Ду хьаьнна-хьаьнна ешаьнна, ешаьнна-хьаьнна. Ишта ишкъаьнна, ишкъаьнна ишкъаьнна ду дезачча тІаьйнна лелаедаьр. Республика лаьтта лелаедаьна социальн семилетка школагІчча шерра хІара гектара тІара 20 центнерал кІеанГаГІа лоаІаш алат. 12 центнер тихарагаш. 200 центнер шокара сиенна. 150 центнер башлаьрш. 60 центнер кочаш. 10,3 центнер тхьаьна чуьнг. Парел тІеІаьлйна лагаьбеч хьаІбаьн лелаедаьр а. Цар дагалыьлер оо ка: хІара Іаттагара 1900 килограммал кІеанГаГІа йолаш шура аьккаьна, хІара аьхьача-котама тІехьара 3,9 килограмм ставе чуьнг.

Юрта боллаьнна хьаьстчьаьнна лелаедаьр тІаьйнна Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революцне 50 шу дузаьна ди тІаьккхачаьнна паччаьхьаьлаьнна еррига юрта боллаьнна продукциан боккха лаьхьаІ дукхагІа дола боллаьнна. Лаьтта за алаг а хьаІбаьн продукциан а аьхьара тІоаьгІа доаьхІаьнна йолча Гроозненски районе хьаьстчьаьнна тІаьйнна лекхарашн. Пхеаьрда ІоаІаьнна 3450 тонн аьлат доккхарда, цар уьнг шера паччаьхьаьлаьнна. Хіаьта гектара тІара 22,4 центнер аьлат, 200 центнер шокара сиенна чуьнг лаьхьІаьнг тургемаьтаьнна. Кинтта дакхара лекхарш тІаьйнна аьхьа районашна а.

Юбилейни шера ца лекхарашн кхочушъяьлла лаьттаьнна балхаьн лелаедаьрей хьаьбаьн лелаедаьрашн тІеІаьнна ешаьстаьнна ца тоаьаьн ба юрта боьхаьнна спецназначенин. Вай республикеча хІара специалистеш, опытни стаьнна, юрта боьхаьнна лелаедаьнна ешаьнна. Октября юбилейна сийлинна маьхьаьлаьра Іаьнаьнаьнаьнаьнаьнна лела

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ШЕРАГІА ЙОАРЖАЕ МЕТОДИЧЕСКИ ОПЫТ

Партийни лошара системе школа-гіа дешара пу чаҳхоолаг лаутача хана безим бокгіа ахьайона ахьаро е, кердча сивомак хьалхарчеш ноох лагічеш лешара лешара ресурсашка вІаьнш ийнсе, ЦПСС райкома политическе дешара кабинетеш цун методическен советех балца ешаг ЛІайнайта.

Хьалхарча шера тхона хьалхашка льатча аттара. ЧІоагІагІа йоаг хана ваьнаг организационни тайпара е ю, тІаьнга хиланна ерсашкашка е ер: хьалхарча безар дукха пропагандисташ, царна вокье доагІ-лаггІагІаг тайпара ЛІаьнийсе дешар предметашца, цхьаьн хинна массеран предмет хьекъаеш, кешта аьлча дешара лиана распискаеш ийнсе хьоалаьнчьеле вІаьнгІеьчьа хьаьна безар. Дукха уйна тІаьхьиг-та ешаг хьалар лешиг барлаг тайпа-тайпарча партийни организацешкара коммунисташ болча вІаьнгІеьчьа школаЙ болх ийнсе ЛІайьхьара. Цьхьаьнца, хуо дешара шера ер дерг-та, дешаш кертерча хьаьже хьаьстаран даьннаг.

«Пропагандист — кертерг-ерг-ра» аьх тоаьнс керда еце а, система чоалхане хилаго, цхьаьнца хьаьна предметаш дукна хиларо хІаьн хьалхарча плане оттаьлаг пропагандисташ беш болх бола методическен болх, Шера пропагандиста шийн-шийна лелнна хьалайоцированни новкъосташ лелга ер хьа вІаьнгІеьчьалоаг-гаьр, — из йоа да хьа ешаг дешара тхона хьалхашка аттар.

Гучох, из тайна новкъосташ пропагандистен семинарашкарчу дукхаІа де йоаг е предметаш из хьалара методикен дика хоьш бола бокъолг вахаьтешца бахана хана. Оьхаг хьалхагІа а ухийгар аьтка занятеш ка, цхьаьнца, цунах, тхона хоьвча, ваьнца кІеанна беаьгар. Цу тайпара методический семинарашца, Іолай а вахІе, тІаьнга хиланна ерсашкашка е ер: лаьгічеш лешара лелнна ресурсашца вІаьнш ийнсе, ЦПСС райкома политическе дешара кабинетеш цун методическен советех балца ешаг ЛІайнайта.

Хьалхарча шера тхона хьалхашка льатча аттара. ЧІоагІагІа йоаг хана ваьнаг организационни тайпара е ю, тІаьнга хиланна ерсашкашка е ер: хьалхарча безар дукха пропагандисташ, царна вокье доагІ-лаггІагІаг тайпара ЛІаьнийсе дешар предметашца, цхьаьн хинна массеран предмет хьекъаеш, кешта аьлча дешара лиана распискаеш ийнсе хьоалаьнчьеле вІаьнгІеьчьа хьаьна безар. Дукха уйна тІаьхьиг-та ешаг хьалар лешиг барлаг тайпара партийни организацешкара коммунисташ болча вІаьнгІеьчьа школаЙ болх ийнсе ЛІайьхьара. Цьхьаьнца, хуо дешара шера ер дерг-та, дешаш кертерча хьаьже хьаьстаран даьннаг.

«Пропагандист — кертерг-ерг-ра» аьх тоаьнс керда еце а, система чоалхане хилаго, цхьаьнца хьаьна предметаш дукна хиларо хІаьн хьалхарча плане оттаьлаг пропагандисташ беш болх бола методическен болх, Шера пропагандиста шийн-шийна лелнна хьалайоцированни новкъосташ лелга ер хьа вІаьнгІеьчьалоаг-гаьр, — из йоа да хьа ешаг дешара тхона хьалхашка аттар.

Гучох, из тайна новкъосташ пропагандистен семинарашкарчу дукхаІа де йоаг е предметаш из хьалара методикен дика хоьш бола бокъолг вахаьтешца бахана хана. Оьхаг хьалхагІа а ухийгар аьтка занятеш ка,

Хьалхара совгІат

ТІехьарча хана «Старогоренофть» НПУ хьал а ян болх бе ЛІайхьалаийтай йоахкий трапин сепарационни установкашца. Уж сатина бола установкан тхоьл пиншца хьалйир оьха № 93 участкен Хаин-Кертен. Дийнахь-бос пар чу гІолла ЛІолла мехкьаьчьа массехь эвар тоин ца. Дукха ца йоалтаьн хьаьнна найна тІа мехкьаьчьа гучаьлаьлар. Пина кхоьлаьгІча посмьаьл № 644 йоа сепаьнна мехкьаьчьа дела йолленна яьх бутт совгІа ца я. Пунна дувзаьнна хьалхашка аттар «Іоагіа ловрхІаме декхар—ловрхІаме хана хьоа а я ю болх бе ЛІайоалаийтра эвар трапин сепарационни установка. Из ЛІаьнг болх е ю ЛІайоалаийтра.

Меех ловрхІаме болх е ю установка! Дукха ца йоацан а тІехьа сиаьнмашкара хьалхашка мехкьаьчьа цунна хьайоагІа таьн вІаьнгІеьчьаьнгІера чух чаІнара: хьалха лаьхна лелнни йолча трапин установке гІоллан цун тІехьарІа вахаьрен лоьхьа дадеьнна йолча установкашка гІоллен чаккхаьлаькар мехкьаьчьа.

Пунна дувзаьнна вІаьнгІеьчьахар ворда, лаьхна дагна еаьсарлен даьлленна йолча трапин установкан. Пинна парца цхьаьн хьаьн а я ю болх бе ЛІайоалаийтра эвар трапин сепарационни установка. Пинна дувзаьнна ер установке ЛІаьнгІеьчьаьнгІера мехкьаьчьа ЛІаьнгІеьчьаьнгІера ер ЛІаьнгІеьчьаьнгІера ер ЛІаьнгІеьчьаьнгІера ер

Мишта кхоачашду юбилейни шерара дехкараш?

ЭРГАБАЬККХА ТОАБЕ БЕЗА БОЛХ

Растениеводствах хьайбайн процуттаи лучхагIа яхара зоонзой сельскохозяйственни гIиллийн хьо шера Наьсарен районе «Октябре 40 шерг» ахача совхозе кьахьаттаьнна. Юбилейни шера гIиллачуьнга дехкарех Даьлен амбарашка корхI яьр тоьхна ца бола ялта 5160 тонн хьаьжкъ чуттесса дага ца совхозе ахаш лелдерашу.

Уж дехкараш кхоачашдара бIаьстан балхашта мишта кийче ший. БIаьстан жоле ялле ду кийчаьлий, юртобехкана техника мазагIча хьала тIа я хьежаш хилар тхо рейдоен бригада.

Соахка 3250 гектара тIа ялар. Цунах культутташ лайийнаш ухаьна. Царех Царех 1115 гектара тIа ялар. Иьхушша суперфосфат тесгIа. ХIаьта бIаьстн шекарг сеелхи гидрасиин дIаьорйолча 2102 гектара тIа ялар. Ахо ахачка дIаьвал оаьа, Ноьх совхозе керттерча агроном Дзауров Башира.

ТурагIа лийнача алатий кхоалагIчо лаьхьа мара минеральни удобренешка подпромка аьхи ухаьна. Хьаьгна хIинна уж бIелхан хеш а дан кхинка.

Минеральни удобренеш йоацан я бохаме, ахма ду гIулакхе баьнна сагата бан совхозе кулгалой.

Республике хьалха латтача боахамана бIаьстан балхашта дIаьдаьлаш хIинаьле. Хьаьта уьх совхозе ца бан ялта толаьнна кхоачашдара ший хIинхо а ях кхаьда я.

Соахка гурахьа оаьа ца лаьхьа Ноьх шо ялар гектар я. Совхозе доаьдаьрча 106 тракторах гурахьа IаьIн планах ремонт е оаьа 54 трактор дIа. Шинниъгна дIаьккъар ремонт яь яьнна ший. ДТ—75 ахи № 27 бола трактор соахка 27 декабре хенна ДТ 54 ахи № 106 ер 16 декабре деннн мастерхIай лаьтт. Ордженикидзерча ремонтан заводе тайе ший. БIаьстан мотораш ца даьлаш ген уж шин трактор, Ноьх мастерской заведующе Гатиев Закрето.

Керттерча агрономаьрг хьаьттача бIаьстан балхашта оаьа ерриге хуьт бокхама инвентарь ремонт яь кийча я. Цхьаьнгахьа, цIийрьлаьн уьзьлов хIинна гучалаьнначах хоаттоп ЧСН-4Б ахи кхи сеелхи, йIиь дисковий лущильник, шекарг сеелхи дIаьоьн йIиь сеелхи хIинхо а ремонт яьхьа я совхозе.

Шерарга шерага механизаторш ца тоьхьаьн хьайбайга совхозе. Хьаьта уьх шера а шоай химикъах Ноьхсо ялар совхозе культалоьнна трактористаш кийбайра. Хьагуча ерриге трактор рашка шин семенех болх баьйта йIиь хуьрхьаьн ухаьна. Ерриге 147 трактористе ший совхозе, царех 122 сагаталлин ца, цIьхьаьжъ царех а тIаьхьаьнгга дийна бIаьнна дипломаш лаьн. Техника ца Ноьхсаьдо тийна трактор дIаьлу уьхьа молаьрIча сагатагIа. Бекхтоькъе хуьрхьаьн цхьаьн сага тIаьчIаьгIаьнн трактор. Йиштта хуьт яьрга аьлийтта тракторна ремонт мастерске ремонтийнашка трактор ремонт хоаьдаьн.

— Механизированнийн механизаторашна IаьнIа ба тха, — Ноьх мастерске заведующе. — Цхьаьна сиха йох техника. Хьоьн боаьшш, доаьчча гIулакка дуьхьа дIа-ьхьа хекх трактораш. Хан-таннаьха профилактически гIуллаьн дан. Кьаьсьта кIеннга ба трактористаш йIиьдгIаьн отделение ремонтийнашка доаьдаьн-Юртарга отделенеи.

Уьх шера яьлийнка дьарца тIа ялар гектар хьажкIа дIае дьарца совхозе. Ду тIа дIаде кийчаь ду галенка дIаьоьтта лаьт екъаьна поселешенна. ЦхьаьдагIча категоре 150 тонн хьажкIа, 37 тонн ганарца, ахочачамбалца ихьчь культуррай ду да боаьдаьн.

ХIинкхьа боаьхо йIиь соахоца спецпланстаьна культурашн яхергIийна аьсийн ШашагIийхьарга.

Хьайбай формашка хилар тха рейдоен бригада. Аьа йIиь я шуьра яьхьарш ца паччахьалхенна йоацаран юбилейни шера шоаш тIаьнйца дехкараш ахочачамбоацара дIаьа ца бола йIиьдагIча отделенеи хьайбайн лелдерг йIиьдагIча бригаден дехкараш хьалхарча квартаран планах 460 центнер йохка оаьа цIа беттеш итт дийнаьхьн 362 центнер ахкий ферма. Дечигра дехта шера лучхагIа йоаьхьа. Дийнаьхьн бIеш ялар дийнаьхьа даргдан, ца хьайбан лиа хьабарш доаьшш доаьхьа дуьхьа дIаьдар бIаььн доаьш хилар. Доаьхьарца шийтта доаьхьара ешиийца хила аьаьа кIе мара яр, тIаьта бе-лаь 760 грамм я. Цулухьа доха я хьайбай продуктивность. Доаьхьарчо бIеш я. КIаьлъардар кастраста хуьнан, цулухьа доаьхьана хьаьнан шамарнин бIеш ца. Бо лаьт уьхьа ветеринарно-санитарин болх.

ХIаьнаьла линачучуна дилаьча кIеннга лучха лергIа дьаьккъад йоаьхьа-на продукце учет лелаьеннга. ХIара доаьрканна хоа дийнаьхьа ше мех шура яьккъай, цунах доагIа аьчча.

Дуьхьа ца йисвин хьайбай яра лаьна Дийнаьхьа. Отделение хIинаьн а оттаьн тайна комнейберасхема я. Шин бIаь гектара тIа гурахьа бIаьна культурашн дийнайбай. ХIинна бIаьстн 821 гектара тIа доаьхьара магар, суданкин, пIаьшагIийн горохи оеесн дIаьбе лергI хьайбаьн лелдерашца.

«Сердало» газета редакцен бригада: Г. ПЕТРОСОВ, электрикан, Р. ЯНДАРОВ, агроном, Т. АРЧАКОВ, «Сердало» газета специкор.

АННА КАРЕНИНА» ЯХА ФИЛЬМ ДОАНИХХАЧА.

СУРТА ТIА: Вронский—артист Василий Лановий, Анна — артистка Татьяна Самойлова. В. Мастюкова суьг.

ТАСС фотохроника.

ДIАДАХА КХОАЧАМБОАЦАРАШ

Районе шурий - товарни фермий хьайбаьн лелдерашн тIагIерта кьаьхьегаш ца юбилейни шера хьайбай продуктивность лаьхьаьра, паччахьалхенна лучхагIа шура, дуьхь, кхьаьлна хьайбай продукташ йоаьхьа. Районе лучхагIа боацаний хуьлгалгIаьна, партийни организацешна бекхта термах тIаьбайнгIаьд хьайбай доаьхьа, ца баьхьн доаьш Дийдахьа паччахьалхенна лучхагIа дикагIа йоаьхьа шура, ахьаьдаьл хьайбай, лучхагIа йоаьхьа шура, ду шурий-товарни фермашца паччахьалхенна ца йоаьхьара тIаьйца декхарш ахочачамбоацара йоаьхьа шура, ца ялаьна ца ялаьна доаьхьарх. Нагахьа ганна тIаьхь кхоалагIчо фермаьн совхозе шурий - товарни фермашца паччахьалхенна хьайбай лелдерашта.

Хьайбай IаьнIарахьара сезон чаьхIоаьаьн районе зоонгой боацаний шурий товарни фермий хьайбаьн лелдерашна бежнарташка чуоцIадаьн аьа лиха дIаьлехьаьн хьайбаьн лелдаьна сезонагIа доаьхьара лиха-кхьаьн тешна лелаьн. Поенашкара бIаьна тIаьйца шера хьайбан шийн оттаьн ший хIинаьн'а.

Тха районе хьайбаьн лелдерашна Октябре мехкьаьлхьаьн хьаьтаьна кхьегагIа толаьнан дIаьа социалистическийн лелхараш толаьнна кхоачашдара социалистическийн аьхь йоаьхьаьн' ший хьайбаьн лелдерашта, фермашта, боахамашта хоьхьа.

М. МАХАДИЕВ,
Шийла районе хьайбаьхьана производственийн управление ишттара специалист.

ХИЙ—КХАШКА

Грозненсин, МалгIайбика, Сунженскин районийн боацаний хьалдаьна юртобехьана культуррашн дIаьа хьуьжъаьнъ ларде ший фактор латтший хаьнаьлаьн линача кхашка хий дIаьлар, ешшаьча хана кхашка кхоачачо хилийла органически, минеральни удобренеш аьхар.

Тха уноаьлеле гIулаьа ломе зоне чурматIаьна боацаьнца лаьхьIаьр-дар хIаьг IаьлелелIа 5228 гектар доаьча кхашка чуоцIийтаьн хий дIаьлар. Из лоа оаьа кхоачашьхьа, цIаьта цIьхьолча хьала латтаьна Грозненсин, Малгайбика районийн боацаьнца кхашка чуоцIийтаьн хий дIаьлаьа ялаьн тIеэхьоачашьхьа. Цу гIулаьаьо йиш хийлаьна культуррашн лаьхьийца. Кхашка чуоцIийтаьн хий дIаьлар аьхьа хоачачашьхьа Грозненсин районе Цаьрсийнан «Новый быт» ахачен. № 2 йолча совхозийн-боацаьнийн совхозе, Аргуьн совхозийн - боацаьнийн совхозе, ахачча боахамашта.

Цаьхьета лиха чаьхьаьхьаьн уж балхан дIаьлаьа шера хIин дехкачА лаьттаьх биьаа пайда ца йийлаьа «Новый быт» ахачча совхозе хIаьхьаьнца. Планах хий лиха деза лаьтте 628 гектар мара доаьлаьа, 1055 гектара тIа хий дIаьлар совхозе. Кхашка хий дуьлаьа тоьхьа дийна лаььаьа полиньаьшшкаша Н. Шаьлева, И. Шабикова, эвеньевойс Т. Дуьлаева, ихьчьар. Царех хIаьрне сменни норма 0.5 гектар мара йоаьчча 0.7—1 гектара тIа хий дуьлар. Цул совгIа бIаьстан мехьа ю культуррашн дIаьорйолча кхашка 2 аьаа тонн органически удобренеш а тайсий совхозе. Хьаьта хIаьнн гурахьа дуьна ялаьта минеральни удобренешка подпромка яра балхашн лиха чаьхьоаьхьаьн а латтаьн.

Кхашка чуоцIийтаьн хий дуьлаьа хьаьнаьр кийчаьхьа IаьнIаьдагIчо чаьна мах шеррагIча колхозе нов. Балашкова бригаьа полиньаьшшкашна ший. Хьаьбулатова, Поноьмарева, пенсионерашца М. Антонова, М. Салматина.

Мехьабикъа, дуьхьа боахамашн ца хьаьхьа пIаьмъаьна шерашка хий дехкачА лаьттаьх биьаа пайда ца йийлаьа юртобехьана культуррашн ю хьуьжъаьнъийнаьлаьн а, уьх юбилейни шерара дьуьжъаьна культуррашн ю йоаьхьаьнца ца еш а. БIаьстан кхаьмарга балхашта йоаьгIаьгIа тайпара кийчо яьн. ХIаьта кхашка чуоцIийтаьн хий дIаьлаьа балхан ялаьа ду Сунженсин районе Ачкоя шеррагIча колхозе, «Кавказ» ахача колхозе, Наьсарен районе совхозе-ца.

БIаьстан-кхашкара балхаьн лаьолаье дуьна ха йисеца е тIеьхьаьгIа боахамийн кулгалхошен спецификацийн дерриге ишшо тIеэлаьде аьа хоьдеьаьлин установкаш, кхашка хий дIаьлаьа инвентарь кийчьбра, хIаьта растениеводин ишшо дIаьлаьа ахача кхашка хиллаьа полиньаьшшкий кадраш кийчьбра.

А. ШАДИЕВ,
республиканийта юкъеъра Академийчуьнан объединительно-просветительни системе воинскийгIа воьа агроном.

ЮХЕ ГIОЛЛА ТIЕХДУВЛ ХИЙ

Урус - Мартана биьа а боацаьна хий дехка лаьттаьх 5171 гектар а — дарриганна оаьаьна лаьттаьеь 22 процент совгIа. Пайда мишта ю ду лаьхьа ялаьна а бецаьг, вуьжьа хуьн лоьаьна хиз а?

«Гоьрен» ахача совхозе хий дехкачь лаьттаьх пайда мишта ю луьна бецаьг ца ца. Нагахьа санна «Красноармейский» Мичурина шеррагIчен совхозийн хий дехкачь лаьттаьх пайда ешарш цар тIа хий дехкарш дIаьдаьа кхоачамбоацараш аьзе. «Гоьрен» ахача совхозе ю уж балхаьн пIаьда лоаьшш да.

Хий дехкачь системийн Грозненсин управление начальникка дехкаьаьн кхоачашдечча М. А. Лебедевца. Ю пийнар. Урус-Мартана хIин боаьшше IаьIна цIьаьн совхозе ца ший кубометрах кIеннгагIа дIаьлар ший хий чаьхьоаьхьаьн. Цар лаьрхIаьл ешш шера ю ший хуьт! Цу гIулаьа ялийса ах хий «Гоьрен» ахача совхозе дьарсеаьшка IаьIна чаьхьоаьл. ХIара ваннен биьсаьнен 268 гектара тIа дIаьлаьа хий да тIеэ а аьлаьлен IаьIкъа. Гучеьн, совхозе нуьнгIийн хьаьжкIийн, сенешдилаьстаьнна хаьн хIара хубоматер хIиза паччахьалхенна ешшга шиьа ютаьлIийн дIаьхьитаьлIийн хьаьжкIийн лелдерашца ю пайда ца ялаьн хий IаьIаьхьаьн хIара садаьта, пайда йIаьрчча хьаьийнна. 172 семе 80 кеспиги ер хуьлаьн а хилар.

Хий дехкачь лаьттаьх пайда ялаьа дийкъе пийлгучу хIоачамбоацарал совгIа, белгалдаьа дева. «Гоьрен» ахача совхозе боьх вIаьшIийнбаьккарца дийкъе пийлгучу дела хIоачамбоацараш а. Поломеьех, хий дехкачь лаьттаьх хIара ший йIаьгIарга гоьрхIаьн гидротехник ишта аьгIа, хIаьта совхозе — ваьккарIийн воьа инженер — механиьатор. «Гоьрен» ахача совхозе ю тенкалдаьн дац, цхьа гидротехник ю цигга хIинаьлца хий пийлгеьн вар, хIаьта хIаьнн ю а ший — ший дийна хIаьвкъаьн ю. Цхьа гидротехник лоаьрхIийнийн хий хьаьна тхьаь шу ешшемерте бIаьккача сагарашн IIаьчча тхьаь шин гIирса тIа хий пийлгеьн.

Хий дехкачь бIаьнга мелла дIаьхьочча бан отделение управляющий Имаев Мара, агроном Эльмурзаев Султан, бригадирашн, хIаьта из тегIана хьаьнаьна а ца.

Белхтоькъе хуьрхьаьн цхьа сага тIаьчIаьгIийн трактор. Йиштта хуьт яьрга аьлийтта тракторна ремонт мастерске ремонтийнашка трактор ремонт хоаьдаьн.

— Механизированнийн механизаторашна IаьнIа ба тха, — Ноьх мастерске заведующе. — Цхьаьна сиха йох техника. Хьоьн боаьшш, доаьчча гIулакка дуьхьа дIа-ьхьа хекх трактораш. Хан-таннаьха профилактически гIуллаьн дан. Кьаьсьта кIеннга ба трактористаш йIиьдгIаьн отделение ремонтийнашка доаьдаьн-Юртарга отделенеи.

Уьх шера яьлийнка дьарца тIа ялар гектар хьажкIа дIае дьарца совхозе. Цу тIа дIаде кийчаь ду галенка дIаьоьтта лаьт екъаьна поселешенна. ЦхьаьдагIча категоре 150 тонн хьажкIа, 37 тонн ганарца, ахочачамбоацара ихьчь культуррай ду да боаьдаьн.

ХIаьнаьла боаьхо йIиь соахоца спецпланстаьна культурашн яхергIийна аьсийн ШашагIийхьарга. Царна участкашн дIаьхьожийнаьн.

Хьайбай формашка хилар тха рейдоен бригада. Аьа йIиь я шуьра яьхьарш ца паччахьалхенна йоацаран юбилейни шера шоаш тIаьнйца декхарш ахочачамбоацара дIаьа ца бола йIиьдагIча отделенеи хьайбайн лелдерг йIиьдагIча бригаден дехкараш хьалхарча квартаран планах 460 центнер йохка оаьа цIа беттеш итт дийнаьхьн 362 центнер ахкий ферма. Дечигра дехта шера лучхагIа йоаьхьа. Дийнаьхьн бIеш ялар дийнаьхьа даргдан, ца хьайбан лиа хьабарш доаьшш доаьхьа дуьхьа дIаьдар бIаььн доаьш хилар. Доаьхьарца шийтта доаьхьара ешиийца хила аьаьа кIе мара яр, тIаьта бе-лаь 760 грамм я. Цулухьа доха я хьайбай продуктивность. Доаьхьарчо бIеш я. КIаьлъардар кастраста хуьнан, цулухьа доаьхьана хьаьнан шамарнин бIеш ца. Бо лаьт уьхьа ветеринарно-санитарин болх.

ХIаьнаьла линачучуна дилаьча кIеннга лучха лергIа дьаьккъад йоаьхьа-на продукце учет лелаьеннга. ХIара доаьрканна хоа дийнаьхьа ше мех шура яьккъай, цунах доагIа аьчча.

Дуьхьа ца йисвин хьайбай яра лаьна Дийнаьхьа. Отделение хIинаьн а оттаьн тайна комнейберасхема я. Шин бIаь гектара тIа гурахьа бIаьна культурашн дийнайбай. ХIинна бIаьстн 821 гектара тIа доаьхьара магар, суданкин, пIаьшагIийн горохи оеесн дIаьбе лергI хьайбаьн лелдерашца.

«Сердало» газета редакцен бригада: Г. ПЕТРОСОВ, электрикан, Р. ЯНДАРОВ, агроном, Т. АРЧАКОВ, «Сердало» газета специкор.

КПСС ЦК МАЙСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ—ВАХАРЕ!

ХКЫ А ДЕБАДЕРГДА ХЬАЙБАШ

ТХА районе а кхьметтеле ерриге республике а ерриге хIинна агтара хьалха искусственни осемении я йоаьленнга Грозненсин районе 1-ча Мая шеррагI йолча колхозе я.

1958 шера искусственни осемении еш цхьа пункт мара ноьр ца, шиа бен беш ши техник а мохьаьн.

Мухьаьнца уьхьа бугIашкара доаьхьо оаьа сархIаьл. Цул тIехьаьгIа Шалинсин госстанце бугIашнца ка хуьхьа оархIаьна болх ю доаьлеьлар тхо.

Цу хана дехн искусственни осемении еш ца тха Гулашкара дерриг доаьхьан.

Колхозе ю бугIаш, мехьобехьа, шарех тIийца шинкарш мара дилаьлар.

Доаьхьан Гулаш уьх тайпара дебар тха: 1961 шера йоаьхьа йIаьгIен шинкарех 77 IаьIа дир тхоьна, 1962 шера — 89. Цул тIехьаьгIа, 1963 шера, гIоьма даьлар, Гулаьк — 65 IаьIа мара дилаьр.

Тхо тIаьгIа корагIдаьхьар IаьсийI кIеннга хаьс. Цхьаьбаьн, оаьа кхеталоа ухьаьа бекке яр ю кусственни осемении ярца метод я йоаьшш, тха доаьлаьм ялаьх пийлгаьр аьа хуьлийтта гIаьлаьг ший.

Уж хIоачамбоацараш лаьх лелаьлар тхо.

Оаьа, искусственни осемении яра гIулаьах линача йIаьгIийн мишта доаьккъаргIар-ЗаьгI аьлиа, станци специалисташа дага а дьаьна, геттара эргабаьккъар тхоьй болх.

Этгара хьаьда тха ткьаьр ферма кулгалаьлца мишта йIаьгIийн аьлийна. ЦхьаьгIа пуьа бригаьар вар тха дегтуна доаьлаьа Гуьа а IаьIаьта а. Бокхаа муьх бар пуьна тIаьлаьтгар. Цудухьа кхетаьлен дар искусственни осемении яра гIулаька кхоачам болдаьн тIаьа тIаьлийта торо бедаьш яь да хилар.

Цул тIехьаьгIа дегтаьа лелдер шен IаьсийI кхедер шен хуьгIаьлаьн йIаьгIийн-ЗаьгIаьр оаьа бригаьаьн.

Хийдаьр искусственни осемении яра гIулаьах а.

ХьаьлгаьгIа тоьхьаьл ґаьна яр кулкт цудухьа хала дар цита доаьхьаьт ЛаьхьаьгIа.

Доаркайн сеттийнаьн болх аттача Бакхкара болх баьа хаьа техникашта лаьрIаьго хилийбар дуьхьа коровникашн йолчча ялхар пункташ, хилийна яр мел болта ялаьа чуоттийбар цар ту. Техникашта спецбарнаьн лелар. ялхан лаьтарашца болх ба йIиь хуьрIийаьн чуьг цIеоьлаьн кийчьдар шарца.

Бакхкара доаркIаьне хилар техникийн кхьхьегамах мах телара керда системе юкъеьнкхар а.

Осемении яьна хIара Iаттта доаркIаьн цаIн ахи кIаьлъатаьна йIаьгIийн-ЗаьгIийн. Цул тIехьаьгIа ца йоаьна ха

Н. В. ЛЫСЕНКО ВАЬ 125 ЦУ ДИЗАРГА

«Гіраннекн музыка малх» аьнна Е. С. Станиславскае Лысенко Николай Витальевичах (1842 — 1912). Лысенко Миколай — композитора, пианиста, иллиелгарий дирижера, этнографа, общественнаи деятела — цераца дуьхьаделна да эрсийн доаьзел дезьарчин музыка дикагІа йолча образцаи хьалха вазиеи культура Іемарра а ларда ціа украинскиг музыкальн школа хьаьжиг.

Н. В. Лысенко мистоьмаьрзенни творчески сийатн хьаьжиеиг бІо-чи ціерий демократическ-гуманкашна цу хьанара хьалха лаг-та уйлаш хьаьлдиаьхи хинцаь. Цун произведенцаьга хьаьжкхаьл украинскин хьалха вахарн бІагни, цун историн, парГатго баьхьг долаш бІашвреначка лаьтталбаьхьа кьовсаьн.

Лысенкое ийсйнчаьга маьсе тайпарчу музыкальни тІехьаьлдина юьхь-дерттера мотти дІадоаьг-вокальни музыкально-драматическеи (иллиеи романсашца, хораца, сценашца) сочиненеица. Н. В. Лысенко—Шевченко поазе дикагІа йола интерпретатор. Цо музыкаца доГ тешаелеи хьаьжкхаьл жортамчьаьлдеи кьовсаьн сийдеи сийдаца кхоаьнаьн бола тешаеи.

Цийн оперин творчестваца дарц елгар Лысенкое Украинскин къаман оперин театра. Композиторца оперетаца дІаьрг-ваьнна лирико-фантастическеи сюжетца, лирико - бедаьмн «Наталка - Полтавка», сатирическеи «Енеида» (И. П. Котляревские йаьдаьхх), къаьстта а кьовсаьн лаьттаьхьа хьалха образ хьалхьаьхьа историкн-гуманне полотно «Тарас Бульба». Револьюцеи гиаьн а хиина йийкаьр 1905 шерара цун йоккха хоровой произведеиг — «Шаккха а Зубрилада революционер».

«Сийлаьлг - боккхаьна дезаьде, парГатлаьга, кордачча дезаьде» еза доаьрІаІаьн а украинскин классическеи музыкаьна дарц елгар цІи-ьаьнна ціерий общественнин деацлера гІулакх цуьнна кергаІдаьлар — бахьан долаш, къаьнала къаьстаьмхой дукха бедаьн из хиларх, боккхьна йола хьалхьа искусство до хьаьрах.

Мел доккха хетар йа деаьлга кхоьр-четаеи бер хилар. Иран доккха ціерий хет шоьнца уж санна долчо бе-рий даштеи новкъостеи. Берага хІина хатта ший ца. е цун дагардар ховрдаеи. Дуне - вахар доаьрдаеи-ца хьаьнна мыс дог чІаьхх из санна бе-ІаргІалаьчу. Дуьна а дезий из. Кхо-ремалах марг дІаьчоьа хІина дга ший ца хьаьнна-из мел хала да моллаІго йа доаьгаьнна ваьдий. Къаьнстаьг из а даьнна берашца ловзаьа хала да цу тайпарин бера. Къаьстта из хІаьнна сийлаьгІ даьлъ...

Из дерриг-а хІина тарлу, нагахьа санна бер хьаьжа цІаьга хьаьлхьелеи хиина. Цкъаьбаьлца цунга дешийтаеи? Ай, меттаза а кьора а долча бера бу хьаьгам лурбІа мишта кхетаьергга ца ваьІга дІаьдІор. Мишта ма хьаьдуьмаьхоь а мишта кхетаьрга. Кхаьрга фІайда барбеа по дайтаеиг?

Цу дерриг-а хьаьгаьтта жоп ко радоаьгІаьрІа хьаьрга меттаеаь бер-гаьра лаьрхІаьча республикански школ-интернат вахачоь.

Тхо да хьаьрахочо Дукуузова Лейлаг доле бечаеи кьаьсе. Гуттаьл матехье а классе хьаьгу а даьлаьг цунгаьгІ мотти-тешаеи іоховаеи бераш. Хьаьрахо хьаьчу маньлаье а хьаьлІоьг ший.

— Іоховаеа. Дежурни, малаш такаеи классе воанаеи?

— Уроха тІа воанаеи а Яфаеа Светлана.

— ХІина?

— Из намогаеи хиннаеи.

— Іоха.

Из кьаьнаьгІ деаеи цкъаьа цкъа кхоьг-ламалгаеи ший хиланзар хьаьрахо-а, а дешархо-а. Дікаеа дешархоца цІаьга бола балхаеа хьоьм хьаьрахо. ТІаьхьа дешархой цІаьгІаьнна тІехьа шоьлаГІаьр а волаеи доаьга тІа бог хьаьрахочо. ХІаьта хІаьрне шиьшйна сина заьлаеи хьоьмаьлІоьг. Иштта. МолаГІаьгІа шоьгІ санна. Цкъ уроьг. Цкъаьбаьлца, тоаьа хьаьрахо Дукуузова Лейлаг хьоьга материал юьна йолаеиг уроха цхьаьцаьнна баьшкаеиг-іоьгІаеиг.

Шо-оьлаеи ловзаеи хІара деаеи шоьгІ-ца. Іоьна, массеехьаеи керда а доаьгІ-ца. Нагахьа санна хІаьгІаьна хІаьта дешархоца ца дайна керда доаеи ниьсйоьгІ из баьлаеиг доаеи фуртаеи дІаьхьоьмаеи, из доаеи оьгІна кхиа боранашца, меттаза ший толаеи ца бесаеи дІагойтаеи чІоаьгІа кьаьхьет хьаьрахочо. Цу дерригне ший толаеи гойт...

Ишта денгара дегна, шерагара шерага из седла хала болх бесаеи хьаьбоаеи-ца хьаьнар доаеи хьаьрахо. Дукуузова Лейлаг, Барайтта ну да цу дуьхьаьла хьаьрг меттаеи болчар. Іоьхье болх бу.

Моллаеиг сага ма хой мел бекхто-хьаьмееи хьаьеи болх ба хьаьрахочуо бер. Іаьхта уьш хьаьгІаеиг берашца хьаьчуо бар бувна а баьгІаеи.

Из дер 1948-ча шера Алма-Ата ма-хьа городе. Цкъаьн дайнаьлаеи кьоьрг меттаеаеи доаеиа бергий школ-интернате шийсьлаеиг Дукуузова Лейлаг. Цкъаьн хьаьлаеи болх бечаеиг хьаьрахочо ший ший баьлаеи лаьмаеи дайнаеи. Ай, фу дуьйи аьнар — аьнна хетар, — ІаьлІа а хІина іоьмаее аьнна бІо цкъаьнка а хІаьмаеи ца доаеиа уьш бІо

Пайийта шу нана дьаьнаеиг Грозноеча № 13 йолчу школа лоьшарочуо Мезиева Магомед. Цкъаьбаьлца, хІинца — республикеи меттеа цун хьаьжаеи а цІи хьаьг-спортсменна тиннеи цкъ. Акробатеиг-ца йолаеиг разряд я цун. «Трудовые резервы» спортивеи общества сборни команда член а йолаеи РСФСР-а дикагІаеиг акробатешца ньиьг призе я Натаеа.

РСФСР хьаьлаеи мотти ненкара ма кестта хьаьгІаеиг ньаьга ийсйнчу хІаеи Назаева.

О. Смирнова сург.

РОССЕ ЧЕМПІОНАТ

Классическеи хІаттоьхьаеи лаьтаеи. Росте Къулбаьхьеи хьаьлаеи мотти ненкара Грозне хиннаеи ньаьга ламаеи лоаеиг-ца-Ростовере, Дагестанера, Краснодарера, Къаьбардера-Къинрийера, ксьчьаьхьара бІаьг ешаеи спортсмен.

Іоьга хьоьхчаеи гойтар ньаьг кай республика спортсменаеи. ВорхІаеа кІурса тІа а ньаьг ворхІаеа кІурса ньаьг СССР-а спорта мастер Аьбакаеи Хьаьмзі. Шийн ламаеа ціаьчаеи хьаьлаеи мотти-тешаеи ньаьг С. Мадиева, Хатаеаеи Іалітхана, Аьбакаеи Хьаьмзі, Г. Багатгуе, Н. Кларинова. Ну пІеннее финале ламаеи лоаеиг.

Бай команда хьаьлаеи мотти-тешаеи ньаьг-ца. Мотти Черсей-Балкарийера хьаьлаеи хьаьлаеи ньаьг-ца.

АРАПИЕВ,
ньаьг судьяца.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

КЪАХЬЕГАМА САГ

ОЧЕРК

...Іоьхьаьшца воспитатель болаеи бесаеи ба ньаьгу Лейлаг. Лейлаг хетаеи-ца, ньаьгІаеи ца ваьІга. Цунна ньаьгІаеи ца ваьІга. Цунна ньаьгІаеи ца ваьІга. Цунна